

発表 ③

「JF日本語教育スタンダードに準拠した大学生 向けの教材開発の試み」

Ts.デルゲレフツェツェグ
Ts.オノン
P.エンフジャルガル
(モンゴル国立大学)

1

Япон хэлний стандартад тулгуурласан их дээд сургуулийн сурах бичиг зохиох туршилт

МУИС, ШУС, ХУС, Ази судлалын тэнхим
Ц.Дэлгэрэхшээц (PhD), Ц.Онон (PhD), П.Энхжаргал (PhD)

2018.10.06

1

Илтгэлийн бүтэц

1. Илтгэлийн зорилго
2. Онол, аргазүйн үндэслэл: “JF япон хэлний боловсролын стандарт”, түүний үзэл баримтлал
3. МУИС-ийн япон хэлний сургалтын хөтөлбөр ба “Япон хэл I” ерөнхий суурь хичээлийн гулай
4. Сурах бичиг зохиох болсон шалтгаан
5. Сурах бичгийн бүтэц, агуулга, онцлог
6. ЕБС-ийн “*Нисонго дэжирүмон*” сурах бичиг ба “Япон хэл I” сурах бичиг
7. Тулгарч буй асуудал, цаашдын зорилт

2

Илтгэлийн зорилго

- Тус илтгэлд JF япон хэлний боловсролын стандартад суурилан их дээд сургуулийн оюутанд зориулсан анхан шатны сурах бичиг зохиож буй үйл явц, үр дүнгийн талаар танилцуулна.

3

“JF япон хэлний боловсролын стандарт”, түүний үзэл баримтлал

- “JF Standard for Japanese-Language Education” буюу “JF япон хэлний боловсролын стандарт”-д дараах чалварыг хөгжүүлэхийг гол зорилго болгож, 2010 онд шинээр боловсруулсан.
 - Асуудал шийдвэрлэх чалвар: Харицан ойлголцохын тулд япон хэлний хэрхэн хэрэглэх, япон хэлээр дамжуулан юу хийж чадах
 - Хэрийн соёлыг ойлгон хүндэтгэх чалвар: Хэлээр дамжуулан бусад орны соёлыг ойлгон, хүндэтгэх чалвар
- Япон хэлний сурахуй, сургалуй, үнэлгээг тодорхойлох бодлогын баримт бичиг болсон.

4

“JF япон хэлний боловсролын стандарт”-ын суурь ухагдахуун

5

- CEFR-ын хэлний түвшинг загвар болгосон 6 түвшин
- “JF Стандартын мод” болон “Категори”

Can-Do
-ж чална

Туршлага болон болсон үзлийг өгүүлдэг
 B2 Өөрийн сонирхол бүхий салбартай холбоо хамарал бүхий өргөн хүрээний сэдвийн талаар, нарийн тодорхой ярьж чална.
 A1 Өөрийнхөө талаар, одоо юу хийж байгаа, хана амьдарч байгаа зэргээ хэлж чална.

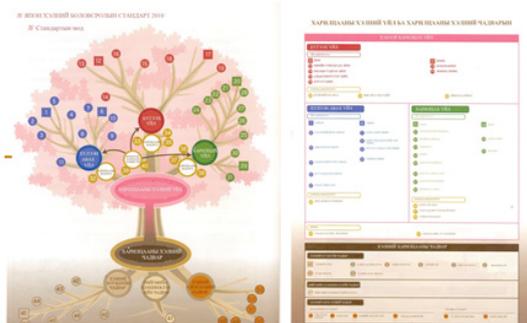
- “Portfolio” буюу “Бүтээлийн сан” → Сургалтын явцыг тэмцэтгэж, мэдээллээ цуглуулж хийсэн файл
- Өөрийн үнэтгэжний хуудас
- Соёлын туршлага, тэмдэглэл
- Зохион бичиг, гэрийн даалгавар, шалгалт зэрэг сургалтын үр дүн

5

JF стандартын мод ба категори /ай/

6

6

МУИС-ийн япон хэлний сургалтын хөтөлбөр

7

- Япон орон судлал
- Япон хэлний орчуулга

Ерөнхий суурь 45 кр.
 Мэргэжлийн 60 кр. (42+18)
 Сонгон сулгах 15 кр.

Ерөнхий суурь Япон хэл I,
 Япон хэл II (тус бүр 3кр.,
 96 цаг)

- Ерөнхий суурь (Япон хэл I, Япон хэл II)
- МУИС-ийн бүх салбарын оюутнууд сонгох боломжтой
- Нэг хичээлийн жилд 500-600 оюутан

7

Япон хэл суралцагчдын эрэлт, хэрэгцээ

8

- Япон орон болон японы соёлыг сонирхдог. Ялангуяа манга, анимэд дуртай.
- Өдөр тутмын амьдралд хэрэгцээтэй япон хэлийг эзэмших хүсэлтэй.
- Цаашид Япон руу явж суралцах сонирхолтой.
- Ажилд ороход давуу тал болдог.

8

“Япон хэл I” хичээлд хэрэглэгдэж буй сурах бичиг

9

- 『かな入門』 国際交流基金 2010
- 『みんなの日本語初級 I』 スリーエー・ネットワーク 2009
- 『みんなの日本語初級 II』 スリーエー・ネットワーク 2009

9

Япон хэл I сурах бичиг зохиох болсон шалтгаан

10

- Одоо хэрэглэгдэж буй сурах бичиг нь агуулга, сэдвийн хувьд суралцагчдын зорилго, эрэлт хэрэгцээнд бүрэн нийцдэггүй.

10

Сурах бичиг зохиох үйл явц

11

- Сурах бичгийн баг: Ц.Дэлгэрэхцэг, Э.Тогтуун, Б.Борбилмаа, П.Энхжаргал, Ц.Онон, Д.Майсүлд
- Туршилт хичээл: 2016-2017 он, 3 анги

11

Япон хэл I сурах бичгийн бүтэц, агуулга

12

- Нийт 16 ерөнхий сэдэв, 3 дэд сэдэв бүхий 48 хичээлтэй.
- СЭДЭВ НЬ: Өөрийгөө танилцуулах, Миний нэг өдөр, Амралтын өдөр, Сургуулийн амьдрал, Нийтийн тээвэр, Хоол, Юм худалдан авах, Эрүүл мэнд, Дуртай зүйл, Төрсөн өдөр, Аялал, Үдэшлэг
- Монгол ахуй хийгээд сургуулийн амьдралын сэдэвтэй, топик силлабус-аар зохиогдсон
- Зорилтот түвшин: JF A1, JLPT N5

12

Япон хэл I сурах бичгийн нэгж хичээлийн бүтэц

13

13

Нэгж хичээлийн танилцуулга

/Can-Do, Сонсох дасгал (харицан яриа), Хэлзүйн дүрэм, Үгийн сан, хэлзүйн дасгал/

14

14

Нэгж хичээлийн танилцуулга

/Унших дасгал, Бичих дасгал, Ярих дасгал, Өөрийн үнэлгээ/

15

Can-Do Check	Can-Do	Can-Do
Can-Do	Can-Do	Can-Do

15

Япон хэл I сурах бичгийн онцлог

16

- JF стандартын үзэл баримтлалд тулгуурлан сэдэв тус бүрээр эзэмших мэдлэг, чадварыг Can Do илэрхийллээр тодорхойлсон.
- Хэлний суурь мэдлэг хийгээд хэлзүйн чадваруудыг хөгжүүлэхэд чиглэсэн.
- Суралцагчийн өөрийн үнэлгээг хөгжүүлэхэд анхаарсан.

16

17

Тулгарч буй асуудал

- Хичээлийн хөтөлбөрүүд олон улсын стандарттай бүрэн уялдаагүй
- Сурах бичиг зохиоход шаардлагатай судалгаа хангалттай бус
- Сурах бичиг боловсруулахад төсөв санхүүгийн бэрхшээл тулгардаг

18

Цаашдын зорилт

- Тус сурах бичгийн дизайн, бүтцийг сайжруулах
- Японы соёлын агуулгыг тусгаж өгөх
- Сурах бичигт үнэлгээ, дүн шинжилгээ хийх
- Багшийн гарын авлага зохиох зэргээр иж бүрэн болгох
- Япон хэл II сурах бичиг боловсруулах

19

Номзүй

- 『日本と諸外国の言語教育におけるCan-Do評価—ヨーロッパ言語共通参照枠(CEFR)の適用』2010
- Япон сан., 2010 “JF Япон хэлний боловсролын стандарт 2010” /Хэрэглэгчид зориулсан гарын авлага/
- 国際交流基金「JF日本語教育スタンダード2010 利用者ガイドブック【第二版】」
- Япон сан., 2006 “Япон хэлний гаах арга цуварлын №1, Япон хэлний багшийн үүрэг болон сургалтыг зохион байгуулах талаар”
- 日本語教師の役割・コースデザイン(国際交流基金 日本語教授法シリーズ 第1巻)2006
- JF Standard related sites The JF Standard for Japanese Language Education <http://jfstandard.jp/>
- Minna no “Can-do” website <http://jfstandard.jp/cando/>

20

配布資料の補足

<発表内容>

- 発表の目的、教材開発に至った経緯、教材の構成・内容・特徴、『できるモン』との比較、今後の課題など。

<発表目的>

- JFスタンダードに準拠した大学生向けの初級教材を開発にするに至った経緯やその内容を紹介すること。

<JFスタンダード>

- 現在はモンゴルでも理解が広がっており、2014年には多くの先生方の協力を得てモンゴル語に翻訳もした。とはいえ、どこまで理解しているか、それをどのように実際の授業に結びつけるかは今でも難しく、まだまだ勉強しなければならないと感じている。

<モンゴル国立大学(MUIS)の日本語教育カリキュラム>

- ・ MUISはモンゴルで最初に、1975年から日本語教育を始めた大学。時代や改革の動きに合わせてカリキュラムも変わってきた。今後ももっと改善していかなければならない。
- ・ 現在、日本語専攻コースは2つ(日本事情・日本文化コース、日本語翻訳コース)ある。毎年30名ずつ新入生をとるが、次第に人数が減り、卒業時には15人程度になるのが最近の傾向。
- ・ MUISは2014年にカリキュラム改革があり、リベラルアーツの考え方が導入された。その結果、1年生のときは全員教養科目のみで日本語は勉強せず、2年前期にコースを選択することになったため、専門科目の勉強期間はわずか3年となった。また、教養科目が増え(30単位程度→45単位)、専門科目である日本語は減った(90単位近く→60単位)。
- ・ これらは現在の学生の日本語能力に影響してきている。日本語能力がN2、N1に至る学生は少なく、N3レベルが多い。
- ・ よって、どうすれば少ない授業時間の中で様々な内容を取り入れられるのか、私達の今後の課題となっている。このままではいい専門家が育たないと大学上層部に話しており、またカリキュラムを変えようという動きもある。

<教材開発に至った経緯>

- ・ 現在、MUISでは教養科目(日本語Ⅰ、日本語Ⅱという2つで、各3単位(96時間)ずつ)としてだれでも日本語を選択できる。
- ・ 毎年安定して多くの学生が履修している。1学期に300人前後(1年で500~600人)が選ぶため、約30人のクラスが10クラスできる。教員も多く必要になるとともに、性格や勉強スタイルも皆違う様々な学部の学生に教えることになった。しかし、彼らに適した教材がないのが大きな問題となった。
- ・ 日本語を選択する理由は、なんとなく日本が好き、特に漫画やアニメなどのポップカルチャーに興味があるからという答えが多い。いずれは日本に留学や仕事で行きたい、だから日常生活に必要な日本語を習得したいというのが多くの学生の希望。または、英語以外の外国語ができれば就職に有利と考える学生も多い。

<「日本語Ⅰ」で使う教材>

- ・ 従来は『かな入門』『みんなの日本語初級Ⅰ』。
- ・ 「日本語Ⅰ」を選択した学生が続けて「日本語Ⅱ」を選ぶと考え授業を設定したが、実際は「日本語Ⅰ」を約300人が選んでも、次の学期に「日本語Ⅱ」を選ぶのは30人程度だった。その理由は、教員が少ないため多くの授業を開けないこと、学生は様々な教養科目をとってみたいと考えていることが挙げられる。
- ・ 『みんなの日本語Ⅰ』を使っているときは、16週間で半分程度までしか進まない教員が多かった。ひらがな・カタカナで1か月程度かかること、また宿題や復習をする学生も少ないことから、初級の前半も終わらず授業が終わってしまうことが多かった。

→この教材は、彼らの現状やニーズと合っていないのではないか。そう考え、2年前から日本語教員達で話し合い、16週間で終わるような教材を作り始めた。

<教材開発>

- ・ 6人でスタートし、1~2週間に1回集まり話し合った。すぐ終わるかと思ったが、各教師の考え方が違ったこともあり、なかなか進まなかった。例えば、教師によって作るモデル会話の難しさが違ったりして、内容や質を統一させることは難しかった。

- ・トピックとCan-doから考え始め、1年間で12課作った。
- ・昨年～今年にかけて3クラスで実験的に使ってみて、修正を加え、今に至る。
- ・16週のうち4週はひらがな・カタカナの勉強にあて、残りの12週をトピックシラバスにした。身近な内容にするため、自己紹介、私の一日、休みの日、学校の生活等のトピックを設定した。授業は一週間に3コマあるため、一つのトピックをさらに3課に分け、1週間で1トピックが終わるようにした。
- ・教科書の主人公としてMUISの学生二人と日本人留学生二人を作り、ストーリー風にした。
- ・レベルはA1やN5レベルを目指している。

<教科書の構成>

- ・Cando→聞く練習(会話:吹き込み作業は未了)→会話の中の文法・語彙説明→文法練習→読む練習(3課で一つ)→ミニ作文→ミニ作文の発表やペア活動→自己評価
- ・4技能を取り入れた構成になるように考えた。
- ・漢字は授業では取り扱わず、宿題でできるように、書き順や書き練習欄を設けている。
- ・教材の特徴
 - ① この授業で何ができるようになるかということCan-doで表現した。
 - ② 大学生向けのため、基礎的な言語の知識や技能をある程度伸ばすことを目標にしている。
 - ③ 学習者が自己評価できるように導く。
- ・実際に使ってわかった問題
 - ① 1課は90分では間に合わないことが多い。特に書き始めると時間がかかり、自己評価まで終わらない。残った部分を次の授業でやるのか・テストにするのか。
 - ② 自己評価も難しい。他の先生方もおっしゃっている通り、モンゴル人学生は何でも高く評価する傾向がある。今は3課に1回自己評価をするが、もう少し細かくしたほうがいいのか、ルーブリックを作ったほうがいいのか。
 - ③ 読み物は3課に一つだが、もう少し増やしたほうがいいのか。

<『できるモン』との比較>

- ・「導入」:

『できるモン』は子供向けで、また時間に縛られずゆっくり進めるので、「導入」に時間を多くとれモチベーションを高めることができる点がいい。開発中教材は、Can-doがあり写真を見て少し考えるが、それほど時間がとれない。
- ・「聞く練習」:

『できるモン』は量や種類が多い。開発中教材はやはりそれほど時間がとれないので、モデル会話を聞かせある程度理解できるようになることを目指している。
- ・「文法」:

『できるモン』は生徒が自分達で考えるようになっている。開発中教材は説明が多い。
- ・「話す練習」:

『できるモン』は種類や量が多い。開発中教材は、合理性を重視し、「話す練習」をすぐにはせず、「書く練習」「読む練習」を終えた最後に入れている。
- ・大学は90分で1課を終わらせなければならないので、漢字や読み物にもあまり時間を割けない。『できるモン』のように練習を増やしたいが、現在でも時間が間に合わず飛ばしてしまうことも多い。よって、今後は教師用マニュアルや問題集を別を作り、問題集は宿題として出したほうがいいのかとも考えている。

<課題>

- ・ 時間数が少なく、大学上層部の理解もなかなか得られない中で、満足いくものを作るのは難しい。
- ・ 十分にその他の教科書研究ができていないまま、必要性に迫られて教科書作成を始めたので、今後もっといろいろな研究が必要。
- ・ 予算も限られているので、イラストやデザインにお金をかけられない。できる限り工夫してはいるが、単純なものになってしまっているかもしれない。
- ・ 学生間のレベル差も問題。ある程度勉強が進んでいる学生への対応は教員によって様々で、一定期間授業に出なくていいとする教員もいれば、調整ができないまま進める教員もいるため、対応を話し合う必要がある。
- ・ とりあえず作成した教材を現在も試行錯誤しながら修正している最中。メンバーが皆モンゴル人のため、会話の内容が不自然になり、日本人の先生に協力していただいて直すことも多い。そうするとそれに関連する部分もさらに直す必要があり、作業がどんどん遅れている。しかし、内容、構成、デザイン等もっと改善していきたい。日本文化に関する情報ももっと入れたい。
- ・ 作成メンバーだけでなく、他の先生方にも見せ、評価したりアドバイスをいただけたりと嬉しい。
- ・ 教師用のマニュアル、問題集などが作れたらもっといい。
- ・ これが完成したら、その続きである「日本語Ⅱ」用の教材も作っていききたいと思う。

質疑応答

Q1. 八尾 由希子先生(名古屋大学日本法教育研究センター)

カリキュラム編成が変わって大慌ての中でこのような教材を作ったのは素晴らしいと思います。これを作るにあたって目標としたのはA1/N5レベルとのことですが、先生方の中で、このコースを履修した学生にこうなってほしい、こんな状況に対応できるようになってほしい、という共通認識はありましたか。

A1. Ts.デルゲレフツェツェグ先生

十分な内容とは言えませんが、文法や漢字についてはN5相当分をすべて入れるように努力はしました。N4も少し入っています。しかしそれだけを目指してはおらず、「何ができるようになるか」を大切に、A1レベルの「自分に身近なことが話せるようになる」ことを目指し、Can-doを設定しました。

